

Eplekjekt-prosjektet (IL-kurs)

Prosjektnavn:	Eplekjekt
Prosjektleder:	Morten Tollefsen
Sist oppdatert:	21.11.13

MediaLT

Jerikoveien 22

1067 Oslo

Tlf: 21538010

E-post: info@medialt.no

www.medialt.no

Innhold

1	Bakgrunn	3
2	Prosjektorganisering.....	3
3	Behov for kurs i bruk av smarttelefon.....	4
3.1	Grunnleggende og viderekommende opplæring	4
4	Prosjektaktiviteter	5
4.1	Utarbeide læremateriell.....	5
4.2	Gjennomføring av kurs	6
4.3	Spre læremateriell.....	7
5	Konklusjon/videre arbeid	8

1 Bakgrunn

Spesialutviklet programvare og tekniske hjelpemidler erstattes i økende grad av standardprodukter. Eksempler på dette er Apple-produkter med integrert tilgjengelighetsfunksjonalitet og app-aktivert tilbehør. Dette er en utvikling som ønskes velkommen av både politiske myndigheter og funksjonshemmede sluttbrukere. Tilgjengelige standardprodukter gir for eksempel synshemmede mange nye muligheter, men også en del utfordringer. Ved tildeling av tekniske hjelpemidler får yrkesaktive og arbeidssøkende tilpasning og opplæring, men ved kjøp av standardprodukter finnes det ikke slike rettigheter. Det å bruke en skjermleser eller skjermforstørrer i standardprodukter er imidlertid like krevende som spesialutviklede hjelpemidler, og behovet for opplæring er dermed også like stort.

I Eplekjekt tok vi tak i en av de store utfordringene for sterkt synshemmede: mestre smarttelefoner. Selv om vi måtte ta utgangspunkt i Apple-produkter, ønsket vi å tilrettelegge læremateriell og kurs på en måte som gjør at dette også kan tilbys på andre plattformer, når gode skjermlesere og skjermforstørre blir tilgjengelige.

Hovedmålet i prosjektet var å:

Lage gode kurs med tilhørende læremateriell i bruk av smarttelefon for blinde og svaksynte

Følgende milepæler ble definert i prosjektet:

1. Utarbeide grunnleggende læremateriell for hvordan smarttelefon brukes med skjermleser.
2. Gjennomføre grunnkurs.
3. Legge læremateriell fritt tilgjengelig på nett og spre dette ved hjelp av andre metoder.

Milepælene gjennomgås i Prosjektaktiviteter (side 5).

2 Prosjektorganisering

For å få mest mulig ut av prosjektet benyttet MediaLT en intern prosjektgruppe bestående av:

Navn	Oppgave
Morten Tollefsen	<ul style="list-style-type: none">• Prosjektledelse• Utforming av læremateriell• Gjennomføre kurs
Roar Nordby	<ul style="list-style-type: none">• Utforme læremateriell• Gjennomføre kurs
Cathy Kalvenes	<ul style="list-style-type: none">• Utforme læremateriell• Gjennomføre kurs
Magne Lunde	<ul style="list-style-type: none">• Prosjektledelse/økonomi

3 Behov for kurs i bruk av smarttelefon

Grunnen til at MediaLT tok initiativet til Eplekjekt-prosjektet, var at vi var klar over et skrikende behov for opplæring i bruk av smarttelefon. Pilotkursene ble lett fylt opp, og i etterkant av Eplekjekt-prosjektet har vi ventelister av folk som ønsker kurs. Skal MediaLT arrangere kurs, må vi forsøke å skaffe ekstern finansiering. Deltakere er helt sikkert interesserte i å betale en egenandel, men full finansiering fra deltakerne blir urimelig dyrt, siden behovet for lærere er såpass stort. På kursene hadde vi i gjennomsnitt 2 elever pr. lærer, og det viste seg å være utfordrende nok. På mer avanserte kurs (dvs. som krever god generell brukerkompetanse) kan det tenkes at lærerkreftene kan reduseres noe.

Det vi så veldig tydelig på kursene er at:

- For mange skjermleserbrukere er fingerbevegelsene vanskelige. Bevegelsene krever relativt god finmotorikk, og spesielt eldre mennesker sliter med å mestre bevegelser med flere fingre.
- For mange er det vanskelig å skjønne navigeringsstrukturen i app'ene. Dette skyldes delvis at konseptene er nye (sammenliknet med både eldre telefoner og for eksempel PC), og at app'ene ikke følger en standard for layout og struktur.
- For blinde og svaksynte som ikke ser skjermen er skriving krevende. De fleste bør lære å skrive på pekeskjerm, men et Bluetooth tastatur er et nyttig supplement.
- Grupper med mer enn 4 sterkt synshemmede nybegynnere er lite hensiktsmessig. Det beste er uten tvil individuell opplæring. Vi mener likevel at gruppeundervisning er verdifull, og at dette er en undervisningsform vi kan fortsette med for å redusere kostnadene.
- Mange har en tendens til å undervurdere hvor vanskelig det er å komme i gang. Vi oppfordret alle til å bruke læremateriellet før kursene, men dette skjedde ikke. Faktisk viste det seg at Podcastene (lydopptak) fungerer best på CD for mange nybegynnere.

Utfordringene var minst like store som det vi hadde tenkt oss på forhånd. Likevel er det ingen tvil om at smarttelefoner kan brukes av veldig mange blinde og svaksynte. Øvelse gjør mester, og det å mestre smarttelefoner gir synshemmede veldig mange nye muligheter. I tillegg til å gjøre det samme som alle andre kan teknologien også redusere konsekvensene av en synshemming: bildegjenkjenning, tegngjenkjenning (OCR), sjekke kollektivtrafikk i sanntid, GPS, lese bøker i ulike formater, ...

3.1 Grunnleggende og viderekommende opplæring

I Eplekjekt-prosjektet var det primært meningen å utarbeide grunnleggende læremateriell. Dette ble også gjort. For å få noe erfaring med litt mer krevende emner, arrangerte vi imidlertid også kurs i reiseplanlegging og GPS.

Erfaringen fra grunnkursene viser at 4 t er i minste laget, men at dette kan være tilstrekkelig dersom deltakerne har noe erfaring på forhånd. Med erfaring mener vi her spesielt de enkleste fingerbevegelser og noe trening med skriving på skjermtastatur. Den aller første opplæringen av sterkt synshemmede bør faktisk gjennomføres som individuell undervisning, det vil si en lærer og en elev.

De litt mer krevende kursene ble preget av at mange av deltakerne ikke hadde nok grunntrening i bruk av smarttelefon. Vår vurdering er at flere og flere vil få tilstrekkelig grunnkompetanse, og at det i fremtiden vil være mulig å arrangere korte kurs i spesifikke emner som: tegngjenkjenning, ta bilder og publisere på sosiale medier, reiseplanlegging, GPS, musikkavspilling ved hjelp av skytjenester, synkronisering og sikkerhetskopiering, bruk av skybaserte lagringstjenester og så videre.

4 Prosjektaktiviteter

Prosjektets milepæler/aktiviteter gjennomgås kort nedenfor.

4.1 Utarbeide læremateriell

URL for nedlasting: <http://medialt.no/ios/>

Siden noen brukere ikke har PC, baserte vi lærematerialet på lydopptak av praktisk smarttelefonbruk. I tillegg laget vi enkle skriftlige fremgangsmåter, der dette var hensiktsmessig, som tillegg til lydopptakene. Totalt er det utarbeidet 23 Podcaster:

VoiceOver

- Aktivere VoiceOver på iOS
- VoiceOver fingerbevegelser på iPhone
- VoiceOver (iOS: av/på med trippelklikk)
- VoiceOver rotoren
- Språkrotoren

Zoom

- Forstørring av/på
- Øk/minsk forstørring
- Panorering

Grunnleggende

- Kontakter
- Telefon
- Meldinger
- Koble til trådløst nett
- Statuslinje, kontroll- og varslingscenter

Skriving

VoiceOver med Bluetooth-tastatur

- Skrivemodus (Standard eller Trykk og slipp)
- MBraille
- TypeInBraille

GPS og reise

- BlindSquare
- Navigon
- Ruter reise
- Ruter billett

Helse

- Felleskatalogen

Lyd og bilde

- Voice Changer

Lydopptakene kan lastes ned fra web, sendes på epost, spres ved hjelp av CD og så videre. For å få til så mye som mulig innenfor rammene av prosjektet, ble lydopptakene laget uten studioopptak og proff innleser. Dette gjør det også mulig å kunne oppdatere/erstatte lydopptakene uten alt for omfattende kostnader. Selv om lydopptakene er ganske amatørmessige, har vi fått kun positive tilbakemeldinger, og derfor føler vi at det å satse på en enkel profil har vært riktig.

4.2 Gjennomføring av kurs

I prosjektet har vi gjennomført fire pilotkurs:

- Grunnkurs for blinde
- Grunnkurs for svaksynte
- iPhone som reisemedhjelper (Ruter reise/billett og NSB)
- GPS på iPhone

Tilbakemeldingene fra deltakerne har vært veldig gode. I prosjektet har vi også gjennomført noe individuell opplæring, der lærematerialet har blitt brukt. MediaLT har også brukt lærematerialet i to kurs i løpet av prosjektperioden:

- Digitale bilder og sosiale medier (Aust-Agder fylkeslag av NBF)
- Grunnkurs iPad (Oslo fylkeslag av NBF)

4.3 Spre læremateriell

Lærematerialet er lagt fritt tilgjengelig på web: <http://medialt.no/ios/>

Kursdeltakere som har ønsket de har fått en CD med opptakene.

Vi ønsker å forbedre/videreutvikle lærematerialet i nye prosjekter. Det som er laget er alt nå en god ressurs for de som ønsker å tilby grunnleggende opplæring eller for enkeltpersoner som klarer seg på egenhånd.

5 Konklusjon/videre arbeid

Behovet for opplæring i bruk av smarttelefon for blinde og svaksynte er stort, og Eplekjekt-prosjektet tyder på at behovet er enda større enn det vi antok før prosjektet. For mange er det vanskelig å komme i gang. Vår vurdering er at den aller mest grunnleggende undervisningen bør gjennomføres en-til-en. Når kursdeltakere har opparbeidet brukbar kompetanse kan opplæring skje i grupper. Dette har primært med økonomi og gjøre, for selv mer avansert opplæring vil fungere aller best med en lærer pr synshemmet elev.

MediaLT har utarbeidet grunnleggende læremateriell. Kursene har vist at det trengs flere emner. I prosjektperioden er det gjennomført fire pilotkurs. I tillegg har lærematerialet blitt brukt på et helgekurs i regi av Aust-Agder lokallag av NBF og et åttetimers kurs i regi av Oslo lokallag av NBF.

Smarttelefoner kan redusere konsekvensene av en synshemming. I tillegg bør blinde og svaksynte kunne bruke de samme app'ene og nett-ressursene som alle andre. Dette krever at utviklere følger aktuelle tilgjengelighetsstandarder, og spesielt for iOS gjøres dette i stor grad. For mange synshemmede er det likevel mye vanskeligere enn for andre å ta i bruk nye app'er, og MediaLT vil derfor jobbe med videreutvikling av lærematerialet og for å skaffe finansiering til nye kurs og prosjekter.